

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spodbujanju ustvarjalnosti, podjetništva in mobilnosti na področju izobraževanja in usposabljanja

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 332/03)

Poročevalka: Vladimíra DRBALOVÁ

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. oktobra 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Spodbujanje ustvarjalnosti, podjetništva in mobilnosti na področju izobraževanja in usposabljanja.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 7. maja 2015.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 508. plenarnem zasedanju 27. in 28. maja 2015 (seja dne 27. maja) z 88 glasovi za, osmimi glasovi proti in 21 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) podpira skupno pobudo Evropske komisije in trojke predsedstev Evropskega sveta za osredotočenje na podjetniško izobraževanje⁽¹⁾ ter spodbujanje podjetniške miselnosti v Evropi.

1.2 EESO priporoča, naj se države članice vrnejo k strateškemu okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020), ki temelji na še vedno zelo pomembni Agendi iz Osla iz leta 2006.

1.3 EESO priporoča, naj države članice pripravijo strategije za podjetniško izobraževanje ali vključijo koncept podjetništva v nacionalne strategije vseživljenjskega učenja.

1.4 EESO poziva k postopnemu razvoju ključnih kompetenc, opredeljenih v priporočilu EP in Sveta (2006)⁽²⁾, z namenom prispevati k boljši prilagodljivosti, zaposljivosti, socialni vključenosti in mobilnosti.

1.5 Visoka kakovost pripravništev, praktičnih usposabljanj, vajeništev, dualnih ali podobnih sistemov učenja na delovnem mestu, programov podjetniških zagonov in inkubatorjev ter prostovoljnih in športnih dejavnosti lahko olajša prehod iz šole v delo ali samozaposlitev.

1.6 Izboljšati je treba postopke priznavanja znanj, pridobljenih zunaj šole, učence, pedagoge in delodajalce pa vključiti v zasnovano postopkov priznavanja in jih z njimi motivirati⁽³⁾.

1.7 Podjetniško izobraževanje je treba seveda preučiti v okviru splošnega družbenega, ne le poslovnega okolja. Podjetniška znanja in spretnosti je treba v primernem obsegu obravnavati na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja že od zgodnje mladosti, da se lahko skozi izobraževalni program stalno razvijajo.

⁽¹⁾ Glej opredelitev v točki 5.3.

⁽²⁾ Priporočilo z dne 18. decembra 2006 (UL L 394, 30.12.2006, str. 10).

⁽³⁾ UL C 214, 8.7.2014, str. 31.

1.8 EESO podpira predlog Evropske komisije, naslovljen na države članice, da se razvije referenčni okvir kompetenc za podjetništvo na podlagi okvira ključnih kompetenc. To bi pripomoglo k usklajenemu pristopu na različnih ravneh izobraževanja ter upoštevanju neformalnega in priložnostnega učenja.

1.9 EESO poziva države članice, naj uvedejo program za učitelje, izvajalce usposabljanja in vodstvene delavce izobraževalnih ustanov, ki bo osredotočen na razvoj podjetniških znanj in spretnosti ter podjetniške miselnosti. Obenem bi izobraževalne ustanove morale nuditi učna okolja, ki spodbujajo podjetniško miselnost in so odprta za širšo skupnost.

1.10 EESO bi poudaril pomen partnerstva med različnimi deležniki: državnimi upravami, šolami, podjetji, zavodi za zaposlovanje in družinami, pri čemer zlasti poudarja vlogo socialnih partnerjev pri razvoju poklicnih in prečnih kompetenc, ki so prilagojene resničnim potrebam.

1.11 EESO poziva države članice, naj uporabijo vse razpoložljive programe in orodja, ki podpirajo podjetništvo na področju izobraževanja in usposabljanja, ustvarjalnost, inovativnost ter mobilnost. EESO poziva Komisijo, naj državam članicam zagotovi podporo in ustrezno pomoč pri izvajanju programa Erasmus+ ter ustrezno delovanje vseh s tem povezanih instrumentov.

2. Evropski politični okvir

2.1 Ena od prednostnih nalog iz sklepov Evropskega sveta z dne 26. in 27. junija 2014, kot je opisana v Prilogi I z naslovom *Strateška agenda za Unijo v času sprememb* ⁽⁴⁾, je pomoč pri pridobivanju znanja in spretnosti ter razkrivanju nadarjenosti in življenjskih priložnosti za vse s spodbujanjem ustreznega znanja za sodobno gospodarstvo in vseživljenjskega učenja.

2.2 Italijansko predsedstvo ⁽⁵⁾ je kot prispevek k pregledu strategije Evropa 2020 sprožilo politično razpravo o prihodnji vlogi izobraževanja in usposabljanja v nacionalnih in evropskih agendah za rast. Latvijsko predsedstvo še naprej spodbuja digitalne priložnosti in podpira podjetniško izobraževanje, zlasti na regionalni ravni ⁽⁶⁾.

2.3 Svet za izobraževanje, mladino, kulturo in šport je v sklepih z dne 12. decembra 2014 ⁽⁷⁾ poudaril, da sta podjetništvo in izobraževanje prednostni nalogi strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Razvijanje podjetniške miselnosti lahko državljanom prinese precej koristi v poklicnem življenju in na življenjski poti.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Osredotočenost na podjetniško izobraževanje pomeni vrnitev k **Agendi iz Osla za podjetniško izobraževanje v Evropi** ⁽⁸⁾, ki krepi spodbujanje podjetniške miselnosti v družbi, in **strateškemu okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020)** ⁽⁹⁾.

3.2 Ustvarjalnost in inovativnost sta ključni za razvoj podjetij in za sposobnost Evrope, da tekmuje na mednarodnem trgu. Vlaganje v izobraževanje in usposabljanje za razvoj znanj in spretnosti je pomembno za krepitev rasti in konkurenčnosti. Prvi izziv je spodbujanje vseh državljanov k pridobivanju ključnih prečnih kompetenc, kot so digitalna pismenost, učenje učenja, samoiniciativnost in podjetnost ter kulturna ozaveščenost ⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ EUCO 79/14, str. 15.

⁽⁵⁾ Program italijanskega predsedstva „Evropa, nov začetek“ str. 72.

⁽⁶⁾ Konferenca latvijskega predsedstva, Riga 11. in 12. februar 2015: „Entrepreneurship in regions to strengthen the European Union's competitiveness“ (Podjetništvo v regijah za okrepitev konkurenčnosti Evropske unije).

⁽⁷⁾ Sklepi Sveta o podjetnosti v izobraževanju in usposabljanju z dne 12. decembra 2014 (UL C 17, 20.1.2015, str. 2).

⁽⁸⁾ Agenda iz Osla za podjetniško izobraževanje v Evropi, 2006. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/policy-framework/2006-conference/index_en.htm

⁽⁹⁾ Sklepi Sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) (UL C 119, 28.5.2009, str. 2).

⁽¹⁰⁾ V skladu s strateškim ciljem 4 (Izobraževanje in usposabljanje 2020): krepitev ustvarjalnosti in inovativnosti, vključno s podjetništvom, na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja, kot je navedeno v sklepih Sveta z dne 12. maja 2009.

3.3 Tudi na konferenci opazovalne skupine za trg dela o podpori ustanavljanju zagonskih podjetij za ustvarjanje rasti in zaposlovanja ⁽¹¹⁾ se je izkazalo, da je treba podjetniško izobraževanje proučiti v okviru širšega družbenega okolja. Vendar pa bi moralo biti poslovno okolje usmerjeno v poenostavitev postopkov ustanavljanja podjetij, zmanjševanje birokratskih ovir in ustvarjanje zaposlitvenih možnosti. Spodbude pred in med zagonom podjetij ter za njihov razvoj je mogoče učinkovito povezati z vrsto drugih aktivnih politik trga dela, treba pa jih je obravnavati tudi v širšem okviru podpore podjetjem in njihovem razvoju.

3.4 Revizija Akta za mala podjetja ⁽¹²⁾ je edinstvena priložnost za okrepitev povezave med ukrepi, usmerjenimi v mala in srednja podjetja (MSP), in podjetniškim izobraževanjem, z uporabo vseh razpoložljivih instrumentov, tudi programa COSME. Spodbujanje nadgrajevanja znanja in spretnosti v MSP ter vseh oblik inovativnosti je eno od desetih vodilnih načel za ustvarjanje enakih konkurenčnih pogojev za MSP v EU.

4. Ključne kompetence

4.1 Vključitev elementov podjetniškega izobraževanja v izobraževanje in usposabljanje bi morala vsem učencem, ne glede na spol, socialno in ekonomsko ozadje oziroma posebne potrebe, omogočiti, da razvijejo znanja in kompetence za podjetništvo.

4.2 Poleg osnovnih znanj in spretnosti, kot so branje, pisanje in računanje, podjetništvo zahteva tudi postopni razvoj vrste ključnih kompetenc, opredeljenih v priporočilu EP in Sveta iz leta 2006, vključno s samoiniciativnostjo in podjetnostjo ter sposobnostjo za dejavno uresničevanje zamisli. Vključuje ustvarjalnost, inovativnost in sprejemanje tveganja ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje ciljev.

4.3 Komuniciranje v tujih jezikih je pomembno zlasti zato, da se lahko evropski državljani svobodno gibajo, delajo in učijo po vsej Evropi, in postaja za mlade vse bolj pomembno ⁽¹³⁾.

4.4 Digitalno podjetništvo je v dobi enotnega digitalnega trga ključno za ustvarjanje novih delovnih mest, za inovativne zamisli in za podjetniške grozde, ki pospešujejo razvoj inovacij. EU mora razviti politični okvir, ki bo promoviral znanja in spretnosti na področju IKT ter spodbujal države članice, da se učijo ena od druge, kako lahko povečajo število in kakovost diplomantov z znanji in spretnostmi na področju IKT, v skladu s potrebami podjetij.

4.5 Izkoristiti je treba ogromen potencial žensk in njihov edinstven pristop pri opravljanju vodilnih funkcij in vodenju podjetij. Države članice bi morale v tesnem sodelovanju z zainteresiranimi stranmi izvajati programe, ki so osredotočeni na razvoj poslovnih in podjetniških znanj in spretnosti ter vključevanje podjetij, ki jih vodijo ženske, v svetovne dobavne verige ⁽¹⁴⁾.

5. Kako spodbujati „podjetniško miselnost“

5.1 Podjetniška znanja in spretnosti so na splošno pomembna za življenje, ljudem pa omogočajo večji nadzor nad njihovo prihodnostjo. Podjetniška znanja in spretnosti je treba v primernem obsegu obravnavati na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja že od zgodnje mladosti, da se lahko skozi izobraževalni program stalno razvijajo.

⁽¹¹⁾ 35. seja opazovalne skupine EESO za trg dela, 13. november 2014.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394.

⁽¹³⁾ Strateški okvir Evropske komisije: 1. Cilj iz Barcelone, ki so ga voditelji držav in vlad postavili leta 2002, in 2. Država in vlada. V sporočilu iz leta 2008 z naslovom „Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza“ so opisane dejavnosti Komisije na tem področju.

⁽¹⁴⁾ Raziskovalno poročilo 2013, *Entrepreneurs: What can we learn from them?* (Podjetniki: kaj se lahko naučimo od njih), Del 2/3 – *Inspiring female entrepreneurs* (Navdihovanje podjetnic). CIPD (Chartered Institute of Personnel and Development).

5.2 Vsi učenci bi morali imeti priložnost sodelovati v programih pridobivanja delovnih izkušenj, da bi lahko razvili ta znanja in spretnosti, orodja za ocenjevanje napredka in pridobivanje podjetniških znanj in spretnosti pa bi morala biti osredotočena na izboljšanje prihodnjih delovnih izkušenj. Dober primer je finski delovni program, ki zagotavlja usposabljanje za podjetništvo na različnih ravneh izobraževanja (*Yrittäjyyskasvatus*)⁽¹⁵⁾.

5.3 Podjetniško izobraževanje je opredeljeno kot sklop formalnih oblik poučevanja, ki obveščajo, usposablajo in izobražujejo vse, ki se zanimajo za sodelovanje v družbenoekonomskem razvoju v okviru projekta za spodbujanje podjetniške ozaveščenosti, ustanavljanje podjetij ali razvoj malih podjetij⁽¹⁶⁾.

5.3.1 Evropa danes vse upe polaga v spodbujanje in razvoj dualnih sistemov in podobnih oblik učenja na delovnem mestu. Države članice, ki izvajajo take sisteme, so na dolgi rok dosegle dobre rezultate, njihova raven brezposelnosti med mladimi pa je pod povprečjem EU.

5.3.2 Pripravnštvo je pomembno orodje za reševanje brezposelnosti, neskladja med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih ter za prehod iz izobraževanja na trg dela. V večji meri je treba podpreti vključitev pripravništva v učne načrte⁽¹⁷⁾.

5.3.3 Praktična usposabljanja, katerih namen je spodbujati podjetniško miselnost ter podjetniško pobudo zaposlenih in socialno podjetništvo, so lahko uspešen primer programov vključevanja zaposlenih s ciljem doseganja ekonomskih in socialnih ciljev organizacij, za katere delajo.

5.3.4 Prostovoljstvo je lahko način pridobivanja dragocenih izkušenj za razvoj znanj in spretnosti. Najpomembnejši ponudniki neformalnega izobraževanja so mladinske organizacije. Z izobraževalnimi programi prispevajo k razvijanju več prečnih kompetenc, kot so smisel za skupinsko delo, medsebojni odnosi, samoiniciativnost in sprejemanje tveganja. Mladi se lahko v varnem okolju učijo na napakah (kar v resničnem poslovnem okolju ni možno).

5.4 Evropska komisija je leta 2012 objavila poročilo z naslovom Podjetniško izobraževanje v evropskih šolah⁽¹⁸⁾, v katerem se je osredotočila na nacionalne strategije, izobraževalne programe in učne rezultate. Podjetniško izobraževanje se danes spodbuja v večini evropskih držav, uporabljajo pa se različni pristopi: 1. posebne strategije/akcijski načrti, osredotočeni izključno na vključevanje podjetniškega izobraževanja, 2. širše izobraževalne in ekonomske strategije, ki vključujejo cilje za podjetniško izobraževanje, in 3. posamezne ali skupinske pobude v zvezi s podjetniškim izobraževanjem.

5.5 Vsi ljudje niso rojeni za poslovneže. Podjetniški duh jim zgolj daje več možnosti, da uspejo v svojem poklicu in na življenjski poti. Tiste, ki pa imajo talent za posle in so dovolj pogumni, da svoj podjetniški duh udejanjijo tudi v praksi, bi bilo treba spodbuditi.

5.5.1 Podjetniški inkubatorji so središča za inovacije in podjetniške dejavnosti. Na voljo so na številnih univerzah in zagotavljajo varno okolje, kjer lahko študenti dobijo strokovne smernice za uresničevanje svojih idej ter prevzemanje tveganj brez negativnih učinkov in negativne kulture porazov. Študenti na poslovnih šolah z inkubatorji imajo več možnosti, da se bolj neposredno pridružijo zagonskemu podjetju ali ustanovijo svoje podjetje.

5.5.2 Podjetniška znanja in spretnosti se lahko pridobijo tudi prek programov za razvoj znanj in spretnosti, organiziranih zunaj splošnih izobraževalnih sistemov. Ti programi lahko vključujejo dejavnosti poučevanja in mentorstva, ki jih izvajajo izkušeni izvajalci usposabljanja, podjetniki in strokovnjaki s področja poslovanja. Poleg tega, da potencialnim podjetnikom pomagajo pridobiti dragoceno poslovno znanje, jim omogočajo tudi, da vzpostavijo mrežo stikov z obstoječimi podjetji in podjetniki.

⁽¹⁵⁾ Finsko ministrstvo za izobraževanje (2009), Smernice za podjetniško izobraževanje, Helsinki.

Finsko ministrstvo za zaposlovanje in gospodarstvo (2012), Pregled podjetništva 2012.

⁽¹⁶⁾ Glej opredelitev, ki sta jo določila Unesco in Unevco.

⁽¹⁷⁾ UL C 214, 8.7.2014, str. 36.

⁽¹⁸⁾ Eurydice, april 2012, *Entrepreneurship education at school in Europe* (Podjetniško izobraževanje v evropskih šolah).

5.5.3 Usposabljanje za pridobitev podjetniških znanj in spretnosti, ki ga izvajajo gospodarske zbornice po vsej Evropi, vključuje različne oblike teoretičnega in praktičnega učenja, ki lahko pomaga pri prepoznavanju podjetniških naložb in ustanavljanju podjetij, iskanju in organiziranju potrebnih virov ter prevzemanju tveganj, povezanih s takimi naložbami: Entrepreneurial Skills Pass (Avstrija) ⁽¹⁹⁾, Startup@Campus (Belgija) ⁽²⁰⁾, Incuba' school (Francija), Long night of Start-ups (Nemčija) ⁽²¹⁾, New Entrepreneurs Day (Španija) in Bright and Young (Belgija) ⁽²²⁾.

5.6 Zainteresirane strani in organizacije civilne družbe imajo lahko ključno vlogo, saj lahko učinkovito prispevajo k izvajanju in rezultatom pobud, namenjenih spodbujanju podjetništva in kreptitvi podjetniške miselnosti. Primer učinkovitega partnerskega pristopa je finska fundacija za zagonska podjetja Startup Sauna ⁽²³⁾, ki so jo financirali finski podjetniki v sodelovanju z več zainteresiranimi stranmi iz javnega sektorja.

6. Kako prepoznati podjetniška znanja in spretnosti ter povečati njihovo preglednost

6.1 Stalne težave v zvezi s priznavanjem in preglednostjo znanj in spretnosti ter kvalifikacij ovirajo razvoj prave kombinacije znanj, spretnosti in kvalifikacij ter mobilnosti, ki je potrebna za izboljšanje usklajenosti med znanji in spretnostmi ter delovnimi mesti, ki bi povečala konkurenčnost in blaginjo.

6.2 Na evropski ravni je bilo vzpostavljenih več orodij, katerih namen je olajšati sodelovanje s preglednostjo in priznavanjem znanj in spretnosti ter kompetenc, pridobljenih s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter visokošolskim izobraževanjem v EU ⁽²⁴⁾.

6.3 Poleg teh orodij obstaja tudi več pobud za odpravo neskladij med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih, kot sta evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc in poklicev (ESCO) in panorama spretnosti (Skills Panorama). Za spodbujanje mobilnosti imamo tudi okvir Europass, vključno z življenjepisom Europass in evropskim potnim listom spretnosti, ter zadnjo revizijo direktive o poklicnih kvalifikacijah ⁽²⁵⁾.

6.4 Boljša usklajenost med evropskim okvirom kvalifikacij (EQF), evropskima sistemoma prenašanja kreditnih točk (ECTS in ECVET) ter evropsko klasifikacijo spretnosti, kompetenc in poklicev (ESCO) bi pripomogla k priznavanju kvalifikacij, potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja ter nudenju vseživljenjskega usmerjanja. Ta proces mora ostati celovit, spremljati ga mora ocenjevanje različnih orodij, ki se uporabljajo, da bi bila ta res učinkovita.

6.5 V sporočilu o ponovnem razmisleku o izobraževanju ⁽²⁶⁾ je navedena tudi potreba po priznavanju, ocenjevanju in potrjevanju znanj in spretnosti, pridobljenih zunaj šol, da bi se lahko pripravil profil spretnosti za morebitne delodajalce. Priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih zunaj šole, je pomembno pri izbiri kandidatov za delovno mesto, vendar odgovornosti za ocenjevanje in potrjevanje takih znanj in spretnosti ne bi smeli preložiti na delodajalce.

6.6 Poleg tega so politike in okviri, ki podpirajo prenosljivost kvalifikacij, običajno povezani z obstoječo zakonodajo EU, nekaj pa je nacionalnih pobud za potrjevanje že pridobljenega znanja na ravni držav članic. Sistematičen pregled in spremljanje takih nacionalnih pobud bi morala biti usmerjena v opredelitev dobre prakse ter spodbujanje vzajemnega učenja in skupnih načel ⁽²⁷⁾.

⁽¹⁹⁾ Entrepreneurial Skills Pass, Avstrija.

⁽²⁰⁾ Startup@Campus (Belgija).

⁽²¹⁾ Long night of Start-ups (Nemčija).

⁽²²⁾ Bright and Young (Belgija).

⁽²³⁾ Teknologiateollisuus (2012), Uusi Startup-säätiö vauhdittamaan suomalaisia kasvuyrityksiä (Helsinki).

⁽²⁴⁾ Najpomembnejše orodje je evropski okvir kvalifikacij (EQF), ki se nanaša na vse vrste in ravni kvalifikacij; orodja na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja vključujejo evropski sistem kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET) in evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET). Orodja na področju visokošolskega izobraževanja pa zajemajo evropske standarde in smernice za zagotavljanje kakovosti (ESGQA) ter evropski sistem zbiranja in prenašanja kreditnih točk (ECTS).

⁽²⁵⁾ Direktiva 2013/55/EU Evropskega parlamenta in Sveta.

⁽²⁶⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁷⁾ Na podlagi prihodnjega poročila Eurofound (2015) z naslovom „Youth Entrepreneurship in Europe“ (Podjetništvo mladih v Evropi), EF 1507.

6.7 EESO podpira predlog Evropske komisije, da se razvije referenčni okvir kompetenc za podjetništvo na podlagi okvira ključnih kompetenc, pri čemer se kompetence razdelijo na sestavne dele na podlagi deskriptorjev in ravni učnih rezultatov, ki jih določa evropski okvir kvalifikacij. To bo pomagalo zagotoviti usklajen pristop na različnih ravneh izobraževanja ter upoštevanje neformalnega in priložnostnega učenja.

6.8 EESO pozdravlja naslednji skupni pobudi Evropske komisije in OECD:

1. **Entrepreneurship 360** ⁽²⁸⁾, katere namen je krepiti podjetništvo v šolah ter tehničnih in poklicnih ustanovah ter biti brezplačno orodje za samoocenjevanje, ki bo podpiralo ustanove in posamezne učitelje ter jim pomagalo izboljšati njihove strategije in prakse za spodbujanje podjetništva, in
2. spletno orodje **HEInnovate**, ki visokošolskim ustanovam pomaga spodbujati bolj podjetniško in inovativno miselnost v mednarodnem kontekstu ⁽²⁹⁾.

7. Vloga učiteljev, izvajalcev usposabljanja in vodstvenih delavcev izobraževalnih ustanov

7.1 Učitelji in pedagogi imajo ključno vlogo pri spodbujanju učenja in širjenju zamisli. Vključevanje novih izobraževalnih procesov in učnih tehnologij v razrede ni preprosto; na čelu sprememb bodo morali biti usposobljeni učitelji ⁽³⁰⁾. Z individualnim pristopom morajo spodbujati alternativne in neformalne načine učenja.

7.1.1 Kakovost učiteljev in mentorjev je bistvena za uspeh in učinkovitost programov podjetniškega usposabljanja. Potencialni podjetniki na začetku svoje poslovne poti zlasti cenijo izkušnje in znanje izkušenih učiteljev, na primer starejših podjetnikov, ki lahko izkušnje delijo ⁽³¹⁾.

7.1.2 Primer učinkovitega podjetniškega usposabljanja je program, ki ga je organizirala irska nacionalna fundacija za poučevanje podjetništva (Irish National Foundation for Teaching Entrepreneurship) ⁽³²⁾ za intenzivno usposabljanje izvajalcev usposabljanja, da bi srednješolske učitelje in delavce, ki se ukvarjajo z mladino, opremili s potrebnim znanjem in sredstvi za uspešno izvajanje podjetniškega usposabljanja za mlade. Udeleženci, ki uspešno zaključijo ta program, prejmejo spričevalo o usposobljenosti za izvajanje podjetniškega usposabljanja (angl. *Certified Entrepreneurship Trainers* – CETs).

7.1.3 Še en primer je nizozemski akcijski program za podjetništvo in izobraževanje ⁽³³⁾, katerega cilj je, da bi z uvajanjem podjetniških znanj in spretnosti v izobraževalni sistem med študenti spodbudili podjetniški duh in pristop. Program vključuje različne programe s širokim razponom dejavnosti za razvoj podjetniških znanj in spretnosti med študenti v različnih fazah izobraževanja ter tečaje usposabljanja učiteljev za podjetniško izobraževanje.

7.2 Učitelji, izvajalci usposabljanja in vodje izobraževanja bi si morali prizadevati za razvoj svoje ustvarjalnosti in inovativnosti, šole pa bi morale ponuditi učno okolje, ki spodbuja podjetniško miselnost in je odprto za širšo skupnost.

7.3 Komisija je junija 2013 objavila *Priročnik za učitelje* ⁽³⁴⁾ z vrsto osnovnih načel za podjetniško naravnane učitelje, ocenjevanje kvalitativnih učnih rezultatov, medpredmetno učenje, začetno usposabljanje učiteljev in usposabljanje na delovnem mestu, mentorstvo, inovativnost pri strategiji poučevanja podjetništva ter podajanje ključnih sporočil iz praktičnih primerov.

⁽²⁸⁾ Projekt Entrepreneurship 360 z OECD.

⁽²⁹⁾ HEInnovate.

⁽³⁰⁾ UL C 214, 8.7.2014, str. 31.

⁽³¹⁾ Na podlagi prihodnjega poročila Eurofound (2015) z naslovom „*Youth Entrepreneurship in Europe*“ (Podjetništvo mladih v Evropi), EF 1507.

⁽³²⁾ NFTE programme.

⁽³³⁾ Programa *Voortgangsrapportage Programma onderwijs en ondernemerschap in Landbouw en Innovatie, Brief Onderwijs en Ondernemerschap*.

⁽³⁴⁾ Priročnik z naslovom „Podjetniško izobraževanje – Priročnik za učitelje“, ki ga je za GD za podjetništvo in industrijo Evropske komisije pripravila družba ICF GHK.

7.3.1 Ustanove za podjetniško usposabljanje učiteljev bi morale razviti jasen koncept izobraževanja, ki bi bodoče učitelje usposobil tudi za poučevanje za trg dela. Izobraževanje, ki spodbuja podjetniško miselnost, mora biti v učni program vključeno kot horizontalni pristop in medpredmetna snov.

7.3.2 Programi za podjetniško usposabljanje učiteljev morajo spodbuditi bodoče učitelje, da razvijajo lastna podjetniška znanja, veščine in pristop.

7.3.3 Podpreti je treba razvoj brezplačnih in odprtih digitalnih in spletnih orodij za učenje podjetniških znanj in spretnosti ter preučiti oblike sodelovanja z odprtokodno skupnostjo za spodbujanje brezplačnih poslovnih orodij ter usposabljanje za uporabo takih orodij.

7.3.4 Pomembna je mobilnost učiteljev v Evropi, zlasti v visokošolskem izobraževanju prek programa EU Vseživljenjsko učenje in/ali drugih instrumentov, ki so bili zasnovani posebej v ta namen. V Evropi sta potrebni večja mobilnost in izmenjava izkušenj, ne le med univerzami, temveč po potrebi tudi med akademskim in poslovnim svetom. Razviti je treba programe, ki učiteljem omogočajo, da nekaj časa preživijo v drugih ustanovah in/ali zasebnem sektorju ter se tako resnično vključijo, učijo in razvijajo.

8. Načelo partnerstva

8.1 S podjetji se je treba posvetovati glede načrtovanja izobraževalnih dejavnosti na področju podjetništva. Le tako bodo diplomanti pridobili potrebna znanja in spretnosti za uspeh. Podjetja je treba povabiti, naj se dejavnije vključijo v usposabljanje vodilnih in ostalih delavcev na področju podjetništva ter v sodelovanje in soodločanje pri upravljanju svojih organizacij. Podjetja bi morala zaposlene tudi usposablјati na področju potrebnih spretnosti in novih znanj, kakor tudi odločanja, v delovnih pogojih, v katerih bi imeli dostop do teh programov usposabljanja. Poleg tega bi morala sodelovati z izobraževalno skupnostjo, da bi se lahko mladi učili o trgu dela in našli svoje mesto na njem.

8.2 Zlasti pomembna je povezava med sindikati in mladimi na področju usposabljanja. Sindikati se lahko vključijo v usposabljanje mladih v delovnih okoljih zunaj šol ali izobraževalnih centrov. Najbolj izkušeni in strokovni delavci lahko delajo z mladimi delavci, pripravniki in prostovoljci kot njihovi mentorji in inštruktorji ali pa postanejo učitelji v posebnih vajeniških centrih. Te povezave s podjetji so pomembne, saj mlade naučijo, kako poteka proces na trgu dela ter kakšni so odnosi med delojemalci in delodajalci. Sindikati učiteljev so pomembna skupina, s katero je treba sodelovati za oblikovanje učinkovite politike na področju izobraževanja in usposabljanja, vendar pa je ključno sodelovanje s podjetji.

8.3 Predvsem je pomembno, da se v okviru socialnega partnerstva organizacije delodajalcev in delojemalcev vključijo v oblikovanje nacionalnih strategij vseživljenjskega učenja in akcijskih načrtov za izvajanje jamstev za mlade. EESO podpira nov okvir ukrepov za zaposlovanje mladih⁽³⁵⁾, ki so ga oblikovali evropski socialni partnerji.

8.4 Zelo pomembno je sodelovanje organizacij civilne družbe. Različnim organizacijam civilne družbe (za ženske, mlade, družine, invalide, migrante, manjšine in druge skupine) bi namreč omogočilo, da se učinkoviteje osredotočijo na potrebe in prednostne naloge posebnih skupin državljanov v izobraževalnem sistemu in na trgu dela.

8.5 Družina ima še vedno pomembno vlogo, kot je bilo že navedeno v mnenju EESO⁽³⁶⁾.

⁽³⁵⁾ Okvir za ukrepanje na področju zaposlovanja mladih.

⁽³⁶⁾ UL C 68, 6.3.2012, str. 1.

9. Učinkovita uporaba obstoječih in novih programov

9.1 **Erasmus+** ⁽³⁷⁾ je nov program Komisije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport za obdobje 2014–2020, s ciljem izboljšati znanja in spretnosti ter zaposljivost, pa tudi posodobiti izobraževanje, usposabljanje in mladinsko delo. Za sedemletni program bodo zagotovljena proračunska sredstva v višini 14,7 milijarde EUR, kar je za 40 % več v primerjavi s sedanjimi stopnjami odhodkov in kaže na zavezo EU, da bo vlagala v ta področja. Program Erasmus+ bo več kot štirim milijonom Evropejcev omogočil študij, pridobivanje delovnih izkušenj in prostovoljstvo v tujini. To je velik korak naprej in precejšen potencial za podpiranje podjetniškega izobraževanja, na primer s spodbujanjem splošnega sodelovanja med izobraževalnimi ustanovami in podjetji na področju visokošolskega izobraževanja v okviru koalicije znanja ter na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja v okviru koalicije sektorskih spretnosti.

9.2 Na voljo so tudi drugi programi in instrumenti, ki podpirajo podjetniško izobraževanje v EU: **Evropski socialni sklad** ⁽³⁸⁾, **ESCO – evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc in poklicev** ⁽³⁹⁾, **COSME** ⁽⁴⁰⁾, **Obzorje 2020** ⁽⁴¹⁾, **Pobuda za zaposlovanje mladih** ⁽⁴²⁾ in **Ustvarjalna Evropa** ⁽⁴³⁾.

V Bruslju, 27. maja 2015

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ ERASMUS+ (UL L 347, 20.12.2013, str. 50).

⁽³⁸⁾ Evropski socialni sklad.

⁽³⁹⁾ ESCO.

⁽⁴⁰⁾ http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

⁽⁴¹⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

⁽⁴²⁾ COM(2013) 144 final.

⁽⁴³⁾ Ustvarjalna Evropa.